# אגרות הראי"ה - כרך ב' - אגרת תרלט

## תמצית האגרת

**תאריך ומקום:** כ"ט טבת תרע"ד - יפו
**נמען:** ד"ר י' אנגל

הרב קוק מצטער שאנגל פרסם את מכתבו בלי ההבהרה שביקש להוסיף: אינו מאמין שגדולי תורה כתבו ביודעין נגד מוסדות שמטרתם הגנה על הקודש, או שלא הוסבר להם שהם סייג לתורה. הרב קוק מבקש לפרסם גם את ההבהרה. מתוך 'התרוצצות זרמי האורות השונים', שבכל אחד אידיאל טמיר, יצא אור חדש.

### עיקרי הדברים

- צער על הפרסום.
- הבהרה כלפי גדולי ירושלים.
- אידיאל בכל זרם.

### נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], כ"ט טבת תרע"ד[4]

אדון יקר מר ד"ר[5] י. ענגל נ"י[6], שלו'[7].

הנני מביע לכבודו את צערי, על אשר פרסם את מכתב תשובתי על שאלותיו, בדבר יחוסי להי"תחכמני", כמו שהוא. ואנכי הלא גליתי את דעתי לכבודו, שמפני שכתבתי את המכתב מתוך צער כפול, צער פרטי וכללי, החסרתי בו ביאור באיזה מקום העלול להביא לידי הרגשות הפוכות מחפצי, בצאתו לרשות הרבים. ביחוד במקום שכתבתי "ואפילו אם לא היתה דעתי כאשר כתבתי שבענין שלפנינו לא די שאינו בכלל החרם, אלא שלהפריע את עבודתו שזה גורם חיזוק של בתי הספר המשפיעים כפירה הוא בכלל כונת החרם של הגוזרים", אמרתי לכבודו שאני צריך להוסיף איזה דברים לברר כונתי. והדברים הם: "שמפני זה איני מאמין שברצון חכמים גדולי תורה הידועים נכתבו הדברים המכוונים נגד מוסדות הקודש הללו, שמטרתם היא ההגנה על קודש ד' בישראל באי"י[8], או דלא סיימוהו קמייהו שיסוד מסרת המוסדות הנ"ל[9] הוא בשביל סיג לתורה, שאך זוהי כונתם של הגוזרים תקיפי קמאי ז"ל[10] דשליחותייהו קא עבדינן".

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 תרע"ד - השנה תרע"ד (1913/1914)
5 ד"ר - דוקטור
6 נ"י - נרו יאיר
7 שלו' - שלום
8 באי"י - בארץ ישראל
9 הנ"ל - הנזכר לעיל
10 ז"ל - זכרונו לברכה

והנני רואה לנכון, אחרי שנתפרסם כבר המכתב בהשמטת התוכן של ההוספה הנ"ל, שיואיל כבודו לפרסם ג"כ[11] דברי אלה.

בתקוה, שעל ידי התרוצצותם של זרמי האורות השונים בארץ ישראל כעת, שבכל אחד מהם יש פחות או יותר אידיאל טוב וקדוש טמיר, יצא אור חדש על ציון, להכין אותנו לגאולת עולמים, ויתקיים בנו מהרה מקרא שכתוב "והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם ושברתי מוטות עולכם ואלך אתכם קוממיות", במהרה בימינו אמן.

ברגשי כבוד וצפיית ישועה על ישראל בארץ חמדתו

**הק' אברהם יצחק ה"ק**

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

11 ג"כ - גם כן